

Andrzej Ładyżyński
Uniwersytet Wrocławski

Kilka uwag o poradnictwie w procesie adopcji

Poradnictwo adopcyjne to szczególna forma poradnictwa rodzinnego, stawiająca sobie za cel udzielanie wsparcia podmiotom uczestniczącym w procesie przysposobienia dziecka. Należą do nich: rodzina biologiczna, dziecko oraz kandydaci na rodziców adopcyjnych. Każdy z wymienionych podmiotów potrzebuje specyficznej pomocy. Poradnictwo adopcyjne trudno jednoznacznie przypisać do jednego z klasycznych rodzajów: dyrektywnego, liberalnego czy dialogowego. Posiada bowiem cechy każdego z nich. Szczególna jest tu rola doradców, którzy wywierają silny wpływ na radzących się, a którym równocześnie zależy na procesie dojrzewania podmiotów, budowania zaufania oraz możliwości towarzyszenia im w formach pomocy postadopcyjnej, nawet, przez okres wielu lat.

Słowa kluczowe: adopcja, poradnictwo adopcyjne, rodzina biologiczna, dziecko adoptowane, kandydaci na rodziców adopcyjnych

O adopcji

Adopcja to niezwykle wartościowy, prastary, interesujący i zarazem wciąż nie w pełni rozpoznany proces przyjmowania dzieci cudzych do własnego domu. Odnosi się w równym stopniu do osób rodzących dziecko, a niebędących w stanie – z bardzo różnych zresztą przyczyn – podjąć obowiązków opieki i wychowania go, oraz rodziny decydującej się na jego przybranie. Jest ciągle niezbędna pomimo uruchamiania i doskonalenia struktur społecznych udzielających wsparcia i pomocy rodzinie, w taki sposób by była w stanie osobiście oraz samodzielnie zająć się swoim dzieckiem i by nie zachodziła konieczność powierzania go zastępczemu środowisku wychowawczemu. Istotne jest zatem budzenie w społeczeństwie świadomości, że „od zawsze” istniały – i nie dadzą się, prawdopodobnie, do końca wyeliminować w pewnych środowiskach – szczególne okoliczności, w których rodzice nie będą w stanie, czy nie zechcą przyjąć stosownej odpowiedzialności za wychowanie swoich dzieci. Chodzi jednak o to, by za pomocą wszelkich dostępnych środków proceder ten ograniczyć do niezbędnego minimum, wychodząc z bezdyskusyjnego założenia, że najlepszym środowiskiem dla wzrostu i rozwoju dziecka jest jego macierzysta rodzina. Ale jeżeli już dzieje się tak, że dziecko ją utraci, potrzebne jest

zrozumienie konieczności szybkiego umieszczenia go w innym środowisku, zbliżonym w jak największym stopniu do rodziny biologicznej.

Poradnictwo adopcyjne jako kategoria poradnictwa rodzinnego

Poradnictwo w procesie adopcyjnym, które tutaj skrótowo określam jako „poradnictwo adopcyjne”, to rodzaj poradnictwa rodzinnego, skupionego na rozwiązywaniu problemów wspólnoty powstałej w pozabiologiczny, kulturowy sposób. Przyjmuje kształt zarówno porad udzielanych grupie – najczęściej rodzinie adoptującej dziecko lub oddającej dziecko do adopcji – w bezpośrednim kontakcie z doradcą, jak i piśmiennictwa poradnikowego. Polskie piśmiennictwo o charakterze poradnikowym poświęcone adopcji choć stosunkowo młode, ma już pewne tradycje. Pierwsze publikacje powstały w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ubiegłego stulecia (Bielicka, Stelmachowski, Sztekiel, 1966; Szymborska, 1976; Szyszkowska-Klominiek 1976). Liczniejsze tytuły pojawiły się na rynku wydawniczym w ciągu dwóch ostatnich dekad. Refleksja teoretyczna nad poradnictwem adopcyjnym pojawiła się, krótko po tym, jak umożliwiono w Polsce powoływanie w pełni niepublicznych ośrodków adopcyjnych organizowanych przez różne podmioty, poza funkcjonującym dotychczas Towarzystwem Przyjaciół Dzieci oraz placówkami publicznymi (Ładyżyński, 1995). Ich powstanie zmieniło dotychczasowe modele pracy adopcyjnej; rozwinęły się nowe instytucje, uruchomiły się nowe inicjatywy oraz pozwolono wprowadzić odmienne od dotychczasowych sposoby działania. Przede wszystkim powstały stowarzyszenia oraz fundacje pracujące na rzecz rodzin i dzieci, zaczęto organizować zjazdy i spotkania wspólnot adopcyjnych, a także w bardziej podmiotowy sposób traktować wszystkie kategorie radzących się. Niezależnie od tego, pojawiła się spora liczba placówek zajmujących się adopcją, co wpłynęło na wytworzenie się swoistej „aury konkurencyjności”. W niektórych większych miastach powstało bowiem po kilka ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, prowadzonych przez różne podmioty, sukcesywnie doskonalące się w pracy i dbające o zmianę obrazu świata adopcji. Nie zawsze jednak zmiany te przyjęły pożądanego kierunku i w roku 2012 znajdujemy się na progu kolejnej zmiany, polegającej na znacznym ograniczeniu liczby ośrodków adopcyjnych w Polsce oraz większej ich centralizacji i w konsekwencji kontroli.

Przedmiot poradnictwa adopcyjnego

Poradnictwo adopcyjne czyni „przedmiotem działania” problemy związane z procesem przyjęcia dziecka osamotnionego przez rodzinę biologiczną: małżeństwo/osobę samotną do nowej rodziny. To niezbyt rozbudowany segment poradnictwa realizowanego w formie wyspecjalizowanych usług społecznych, w sposób szczególnie kierowanych do osób zainteresowanych adopcją i realizujących rodzicielstwo

zastępcze. Czas, w jakim jest realizowane, obejmuje etap życia rodzinnego od momentu pierwszej refleksji na temat adopcji, a zwłaszcza podjęcia konkretnych działań mających na celu przyjęcie do swego domu obcego dziecka, do zakończenia formalności związanych z jego zaadoptowaniem. Bardziej precyzyjnie można przyjąć, że poradnictwo adopcyjne odnosi się do okresu od osobistej decyzji po jej prawne sfinalizowanie. W praktyce jest to zatem okres czasem kilkumiesięczny, częściej jednak nawet kilkuletni.

Wśród podmiotów korzystających z pomocy poradnictwa adopcyjnego, znajdują się: rodzice biologiczni, dziecko oraz kandydaci na rodziców adopcyjnych. Poradnictwo postadopcyjne, które wyłączałem z analizy w tym tekście, zajmuje się głównie problemami rodziny po przysposobieniu oraz przybranych dzieci.

Wszystkie podmioty, którym udzielana jest pomoc w związku z adopcją, bardzo silnie doświadczają kilku rodzajów przeżyć. Otóż adopcja wiąże się z zerwaniem więzi, czyli rozdzieleniem się członków rodziny biologicznej. A tymczasem te właśnie więzi stanowią istotę rodziny – podstawowego środowiska rozwoju człowieka (Termińska, 2008, s. 11). Przysposobienie odnosi się również do przemieszczenia przestrzennego dziecka, umieszczenia go w nowych, odmiennych warunkach społeczno-kulturowych. W rezultacie stanowi rodzaj rodzicielstwa, które rodzi się z bólu i cierpienia niepełnych małżonków, osieroconego dziecka i biologicznej matki (Gutowska, 2008, s. 13-14).

W rodzinie decydującej się na przysposobienie pojawia się konieczność przygotowania się na przyjęcie obcego dziecka i nawiązania z nim więzi. W związku z tym wszystkie osoby zaangażowane w adopcję doświadczają niezwykle silnych emocji. Praca nad tymi przerwany, utraconymi i na nowo tworzonymi więziami stanowi podstawowy obszar działalności doradcy poradnictwa adopcyjnego.

Rodzina biologiczna to podmiot dość często bagatelizowany i niedoceniany, a w istocie znajdujący się przecież u podstaw procesu adopcyjnego. To dzięki niej, a w najpopularniejszej narracji społecznej *przez nią*, w ogóle istnieje coś takiego jak – adopcja. Rodzina ta jest najczęściej reprezentowana przez kobiety, matki biologiczne doświadczające ekstremalnych przeżyć braku wsparcia najbliższych, wykluczenia społecznego, czy braku elementarnych materialnych podstaw bytu. Często łączy się to z ich młodym wiekiem czy chorobą. W mniejszym stopniu podmiotem tym są pary małżeńskie, posiadające liczne potomstwo, dotknięte przeróżnymi formami dysfunkcji społecznych. Z rzadka mamy również do czynienia z wypadkami powierzenia do adopcji dzieci pozamałżeńskich z tzw. „normalnych rodzin”. Trzeba jednak także wymienić tu dzieci przychodzące do adopcji z rodzin pozbawionych władzy rodzicielskiej decyzją sądu.

Na ogół w rodzinie oddającej dziecko do adopcji pojawia się wiele problemów. Decyzja o powierzeniu własnego dziecka ludziom obcym wiąże się z licznymi wątpliwościami doświadczanymi przez rodziny biologiczne. Niekiedy matki zgłaszają się do ośrodka adopcyjnego przed rozwiązaniem, dopytując się o procedury, czy potencjalną rodzinę adoptującą. Jest to przejawem troski o przyszłość dziecka.

Równocześnie jest to jedna z niewielu okazji do zdiagnozowania, czy istnieją szanse, by dzieckiem zajęła się jednak rodzina biologiczna, i czy występują możliwości wsparcia społecznego takiej decyzji. Rodzice pozbawieni władzy rodzicielskiej znacznie rzadziej zwracają się z takimi sprawami do ośrodka adopcyjnego. Ci w kontakcie z doradcą przeważnie próbują zweryfikować możliwości odzyskania dziecka. Obok rodziców w tej roli dość często pojawiają się dziadkowie.

W okresie przedadopcyjnym przedmiotem pracy doradców są w mniejszym stopniu problemy przeżywane przez dziecko, będące niejako „na drugim planie”, bo stanowiące podmiot z rzadka tylko występujący w bezpośrednim kontakcie. Zainteresowanie dzieckiem sprowadza się głównie do wnikliwej analizy dokumentacji psychologicznej oraz medycznej, kontaktów z pracownikami placówek opiekuńczych, do przedstawienia dziecka potencjalnym kandydatom na rodziców adopcyjnych, obserwacji tzw. pierwszego kontaktu dziecka z rodziną, czy wywiadu domowego w okresie poprzedzającym prawne przysposobienie.

Specyfika poradnictwa adopcyjnego

Poradnictwo adopcyjne charakteryzuje się dużą interdyscyplinarnością. Obejmuje zróżnicowane obszary pracy, formy pomocy oraz rodzaje porad. Dotyka kilku dziedzin życia społecznego. Sytuuje się na styku prawa, psychologii, pracy socjalnej oraz pedagogiki.

Z względu na określone koncepcje poradnictwa: dyrektywne, liberalne, dialogowe (Kargulowa, 2004, s. 40) poradnictwo adopcyjne nie daje się ściśle i jednoznacznie zakwalifikować. Niemalże w równym stopniu można je określić jako dyrektywne, liberalne oraz dialogowe. W przeszłości miało ono głównie cechy poradnictwa dyrektywnego. Sprowadzało się do korzystania przez doradców z prawa do podejmowania decyzji o powierzeniu dziecka konkretnej rodzinie, do dokonywania oceny potencjału emocjonalnego, zdrowotnego oraz materialnego małżonków ubiegających się o adopcję, orzekania o kwalifikacjach kandydatów na rodziców. Głównym celem pracy doradcy był dobór dziecka do rodziny. Niektóre z tych elementów pracy ośrodków adopcyjnych uległy zmianie. Obecnie dobiera się raczej rodzinę do dziecka niż dziecko do rodziny, ale decyzje w tym zakresie leżą wciąż w gestii doradców i stanowią jedno z najpoważniejszych ich statutowych zadań.

Zastanawiając się nad dwoma pozostałymi rodzajami poradnictwa, trzeba przyznać, że poradnictwo adopcyjne można scharakteryzować również jako liberalne, gdyż w sposób szczególny dba się tu o komfort psychiczny oraz zapewnienie poczucia bezpieczeństwa podmiotom radzącym się w ich drodze dochodzenia do zmian oraz stymulujących rozwój osobisty. Odnosi się to głównie do kandydatów na rodziców adopcyjnych. Przybywają oni do placówki z deklaracją przysposobienia dziecka, ale częstokroć nie są jeszcze gotowi do realizacji tego zadania z powodu niepogodzenia się z własną niepełnością; przygotowaniem się

równoległe do adopcji i kontynuowaniem leczenia; czy też dokonywaniem prób *in vitro* już w okresie bezpośrednich starań o przysposobienie. Kandydatom bardzo często potrzebny jest czas na refleksję. W tym czasie pobudzają ich, do rozważenia możliwie wszystkich aspektów podejmowanej decyzji, indywidualne rozmowy z pracownikami, czy udział w zajęciach grupowych, mających na celu przygotowanie rodziny do adopcji. Często rozmowy takie przyjmują charakter wymiany poglądów rodziców i doradcy na temat adopcji, obejmują analizę realnych możliwości rodziców i źródeł wsparcia, jakie mogą uzyskać od najbliższych, ocenę stosunku do obcego dziecka, empatyczne wniknięcie w jego przeżycia. Doradcy dbają o to, by poprzez zrozumienie potrzeb i doświadczeń osamotnionego dziecka, ale również zreflektowanie własnych motywacji, określenie „potencjałów”, przyszli rodzice osiągnęli świadomość wagi podjęcia tej odpowiedzialnej, całozyciowej decyzji.

Poradnictwo adopcyjne można również dookreślać w koncepcji dialogu. Praca zasada się bowiem na werbalnym i niewerbalnym porozumiewaniu się doradcy z radzącymi się. Dotychczasowe doświadczenia kandydatów na rodziców zastępczych związane z próbami poczęcia oraz rodzenia dziecka na ogół są bardzo przykre, niekiedy wprost dramatyczne. Obejmują one: niemożność osiągnięcia sukcesu prokreacyjnego, doświadczenia strat dzieci poczętych lub śmierć noworodków i niemowląt, długotrwałe, kosztowne oraz bolesne leczenie niepłodności, czy też próby sztucznego zapłodnienia. Podobnie trudne, aczkolwiek inne, są doświadczenia rodziców biologicznych decydujących się na powierzenie swego dziecka anonimowej rodzinie adopcyjnej. Podjęcie decyzji o „wyjściu z roli rodzicielskiej” w odniesieniu do własnego dziecka nie jest łatwe. Rodzina, kobieta, na ogół zмага się dylematami – z jednej strony niemożności zaspokojenia potrzeb samego dziecka oraz własnej potrzeby zatrzymania go przy sobie, a z drugiej zawsze z niezwykle trudną decyzją oddania go do adopcji. Zwłaszcza kobieta przeżywa ból straty, depresję i żalobę po dziecku. Te właśnie doświadczenia związane z procesem adopcyjnym wymagają dogłębnego zrozumienia, refleksyjnych analiz i emocjonalnego towarzyszenia ludziom potrzebującym porady oraz wsparcia w postaci szczerego, partnerskiego dialogu.

Poradnictwo adopcyjne widziane z perspektywy metod działania zasada się w głównej mierze na bezpośrednim kontakcie radzącego się z doradcą. Zadaniem doradcy jest tu pozostawanie w dialogu zmierzającym do budzenia u radzącego się (samo)refleksji, oddziaływania wspierającego oraz terapeutycznego. Oprócz kontaktu indywidualnego duże znaczenie przypisuje się metodzie pracy grupowej. I tak ośrodki adopcyjne prowadzą pracę głównie z kandydatami na rodziców adopcyjnych podczas kilkutygodniowych warsztatów opartych na zweryfikowanych i wypraktykowanych scenariuszach zajęć. Zatem poradnictwo adopcyjne pełni funkcje szkoleniowe, edukacyjne i terapeutyczne.

Można przyrzeć się poradnictwu adopcyjnemu z perspektywy jego formalnego czy też nieformalnego stopnia oddziaływania. W swym głównym nurcie poradnictwo adopcyjne przyjmuje charakter formalny, prowadzony przez pracowników

ośrodków adopcyjnych oraz – częściowo – innych placówek, np. domów dziecka. Doradcy zlokalizowani są głównie w pierwszych spośród wymienionych. Z kolei wykwalifikowana kadra placówek opieki nad dziećmi para się poradnictwem adopcyjnym niejako przy okazji kontaktów z osobami przybywającymi do placówek sprawujących opiekę nad dziećmi osamotnionymi.

Nieformalnym poradnictwem trudnią się również pracownicy służby zdrowia, pracownicy socjalni z miejskich oraz gminnych ośrodków pomocy społecznej. Do takich struktur, w których udzielane są różnorodne porady, zaliczyć można mające również charakter nieoficjalny środowiska/społeczności adopcyjne tworzące się współcześnie, już w fazie przygotowań do przysposobienia, na bazie formalnych grup szkoleniowych, które często kontynuują swą aktywność także w okresie postadopcyjnym lub przekształcają się w formalne fundacje czy stowarzyszenia, np.: Fundacja Rodzin Adopcyjnych w Warszawie, Stowarzyszenie Rodzin Adopcyjnych i Zastępczych „Pro Familia” w Krakowie czy Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych i Adopcyjnych „Pelikan” w Gdańsku.

Ważnym miejscem uprawiania poradnictwa adopcyjnego o charakterze nieformalnym są występujące w przestrzeniach wirtualnych fora oraz grupy dyskusyjne, skierowane do osób zainteresowanych adopcją. Można do nich zaliczyć portale specjalizujące się w poradnictwie adopcyjnym, przykładowo *Adoptuj.pl*, strony instytucji edukacyjno-społecznych, jak np.: *Stowarzyszenie Misja Nadziei*, *Towarzystwo Nasz Dom*, *Towarzystwo Przyjaciół Dzieci*, które dają możliwość bezpośredniego kontaktu e-mailowego ze specjalistami oraz uzyskania porady dotyczącej adopcji. Pewną formę poradnictwa stanowią również fora dyskusyjne, pozwalające na zapoznanie się z opiniami osób zarówno pragnących adoptować, jak i rodzin adopcyjnych. Praktycznie na większości spośród nich każdy może włączyć się do wirtualnej dyskusji (*niusy.onet.pl*). Inną kategorię pomocy adopcyjnej stanowią przeróżne portale odnoszące się do bardzo zróżnicowanych sfer życia społecznego, np.: wychowania małych dzieci *Maluchy*, portale Kościoła katolickiego – *Opoka* czy *Katolik*, witryny: Stowarzyszenia na Rzecz Leczenia Niepłodności i Wspierania Adopcji *Nasz Bocian*, *Polskiego Serwisu Kobiet*, *Instytutu Psychologii Zdrowia*, *Strona Osób Niepełnosprawnych* czy inne (*polskie jutro.com*). Występuje tu mozaika propozycji pozwalająca przeróżnym podmiotom, pragnącym w sposób szczególny i metodyczny, albo też tylko okazjonalnie, odnieść się do kwestii przysposobienia dzieci (Ładyżyński, 2009, s. 200-202).

Najistotniejsze zadania doradców rodzin adopcyjnych

Zadania, przed jakimi stają doradcy uprawiający poradnictwo adopcyjne, są bardzo skomplikowane. Przyjmując perspektywę rodzin dokonujących adopcji i biorąc za punkt odniesienia przywołaną przez Antoninę Gutowską koncepcję Dawida Kirka, można jednak zadania te ograniczyć do wskazania kilku podstawowych

obszarów (2008, s. 33 i n.). Otóż kandydaci muszą (1) poradzić sobie z przygotowaniem się do pełnienia roli rodziców, (2) wypracować autonomię tej roli oraz (3) postarać się społecznie ją potwierdzić. Każde z tych zadań jest dla przysposabiających trudne.

Pierwsze konfrontuje ze społecznym schematem postępowania przygotowującym do poczęcia oraz zrodzenia własnego biologicznego dziecka, który w tym wypadku zostaje niezrealizowany. Jego – w jakimś sensie – korektę, uniemożliwia precyzyjne planowanie działań, proces adopcyjny niejednokrotnie bowiem przedłuża się, a rodzina przysposabiająca dziecko jest pozbawiona wsparcia społecznego, ponieważ na ogół dba o to, by nikt nie wiedział o planowanej adopcji. To wielka różnica w planowaniu powiększenia rodziny, w porównaniu z planowaniem przez parę spodziewającą się swego biologicznego dziecka, otoczoną troską oraz życzliwym zainteresowaniem osób w bliższym i dalszym otoczeniu.

W zakresie autonomii kandydaci również są ograniczeni, gdyż mocno zależni od doradców oraz przedstawicieli innych instytucji, pośredniczących lub decydujących o adopcji, placówek opiekuńczych, czy sądów.

Niełatwe jest także społeczne potwierdzanie roli w sytuacji, gdy adopcja, pomimo korzystnych zmian w tym zakresie, jest wciąż w społecznej świadomości uważana za gorszą wersję rodzicielstwa, co w konsekwencji uniemożliwia rodzicom adopcyjnym silne zidentyfikowanie się z rolą rodzicielską.

Można też na zadania stojące przed doradcami wspomagającymi rodziny adopcyjne popatrzeć w inny sposób i przyjąć, że rodzina, która stanie wobec konieczności (po)radzenia sobie z wieloma trudnościami, na ogół przy pomocy właśnie doradcy, w jakimś stopniu jest przygotowana do ich pokonania. Jednakże nie można zapomnieć, że niektóre z nich nadal towarzyszą rodzicom adopcyjnym. Do tych trudności należą: klasyczna już konieczność (po)informowania dziecka o adopcji, snucia opowieści o przeszłości, czy wymóg nieustannego kompensowania szkód wynikających z etapu życia dziecka poprzedzającego znalezienie się w rodzinie adopcyjnej (Cattabeni, 2008, s. 46 i n.).

Radzący w poradnictwie adopcyjnym pełnią ważną funkcję terapeutów, „selekcjonerów” i edukatorów kandydatów na rodziców adopcyjnych, towarzyszących im, uczestniczących w ich doświadczeniach, posługujących się twardymi kryteriami diagnostycznymi, ale również bazujących na osobistych doświadczeniach, przekonaniach oraz własnej intuicji (Ładyżyński, 2009, s. 239). Doradcy w poradnictwie adopcyjnym znajdują się więc w szczególnej sytuacji. Otóż będąc z jednej strony stróżami stojącymi na straży realizacji dóbr dziecka i kontrolujących, komu ma zostać powierzone, z drugiej starają się zdobyć maksymalne zaufanie kandydatów na rodziców adopcyjnych, czyli tworzyć dobry klimat współpracy. Jest to niezbędne, by budować więź nie tylko dla adekwatnego przeprowadzenia procesu adopcyjnego, ale by utrzymać kontakt z rodziną przysposabiającą na długie lata, by móc służyć jej również pomocą postadopcyjną.

Można jednak zauważyć, że nieco inaczej postrzegają swoją rolę w adopcji psycholodzy, a inaczej pedagodzy. Pierwsi, ze względu na badanie rodzin z wykorzystywaniem narzędzi diagnostycznych, częściej dokonują oceny rodziców adopcyjnych, drudzy w większym stopniu przyjmują pozycje empatyczne wobec kandydatów. Różnice wynikają prawdopodobnie z pełnienia odmiennych funkcji w placówkach. W ośrodkach adopcyjnych jednak często doradcy: psycholodzy, pedagodzy, a także pracownicy socjalni wykonują zbliżone zadania, pełniąc funkcję certyfikujących proces adopcyjny, oceniając i wspierając psychologicznie kandydatów oraz kwalifikując ich. To utrudnia kandydatom na rodziców zachowanie poczucia bezpieczeństwa. Nie zawsze bowiem udaje się zbudować zaufanie pomiędzy doradcami a radzącymi się. Radzący się potencjalni rodzice w tym przypadku występują w roli petentów, nie zawsze uzyskujących możliwość realizacji swoich planów. Ta świadomość blokuje ich i w pewnym stopniu nie pozwala na obustronną otwartość. Przełamanie oporu i zdobycie zaufania to ważne zadanie zawodowe doradców, a w tym wypadku również niezmiernie trudne.

Doradcami w poradnictwie adopcyjnym są na ogół pracownicy ośrodków adopcyjno-opiekuńczych. Oprócz wymagań określających formalne stopnie ich wykształcenia oraz kwalifikacje bardzo cenne w tej dziedzinie pracy pomocowej wydają się cechy postawy nakreślone przez Lawrence'a M. Brammera (1984, s. 40 i n.), a mianowicie: empatia, ciepło i opiekuńczość, otwartość, autentyczność i wiarygodność, pozytywny stosunek oraz szacunek dla wspomaganego. Ich zestawienie to z jednej strony swoisty „konstrukt teoretyczny”, a z drugiej kierunek pożądanego rozwoju osobistego oraz zawodowego doradców, w tym również adopcyjnych. Adopcja bowiem, jak zaznaczyłem na początku, od dawna była i nadal pozostanie jednym z bardzo ważnych procesów, zapewniających optymalne warunki życia i rozwoju dzieci opuszczonych przez rodziców.

Rozważane powyżej kwestie nie wyczerpują całej złożonej problematyki adopcji oraz poradnictwa adopcyjnego. Odnoszą się głównie do aspektów psychologiczno-pedagogicznych poradnictwa w Polsce. Nie zostały tu wskazane ważne problemy natury prawnej, problemy ujmujące adopcję w perspektywie globalnej, związane z adopcją międzynarodową, a także odnoszące się do etycznych aspektów adopcji. Podjęcie tych zagadnień wymagałoby odrębnego opracowania. Można byłoby je podjąć mając na względzie chociażby ustalenia Konwencji haskiej i wynikające z niej regulacje¹. Dotyczą one fundamentalnego prawa dziecka do wzrastania i rozwoju we własnej rodzinie lub w rodzinie adopcyjnej kraju pochodzenia, mają zapobiegać aktom przemocy wobec dzieci oraz uniemożliwiać rozwój międzynarodowego uprowadzania ludzi i handlu dziećmi.

¹ Konwencja haska dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, przyjęta w Hadze 26 października 1981 r., weszła w Polsce w życie w dniu 1 listopada 1992 r.

Konwencja o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego, podpisana w Hadze 29 maja 1993 r., w Polsce 1 października 1995 r.

Bibliografia

- Bielicka I., Stelmachowski A., Sztekiel E. (1966) *O przysposobieniu (adopcji) dzieci, mówił lekarz, działacz społeczny i prawnik*, Warszawa.
- Brammer L.M. (1984) *Kontakty służące pomaganiu. Procesy i umiejętności*, przeł. J. Miescicki, M. Żardecka, Warszawa, Studium Pomocy Psychologicznej PTP.
- Cattabeni G. (2008) *Dziecko przybyłe z daleka. Adopcja i rodzina zastępcza*, przeł. P. Borkowski, Warszawa, Pax.
- Gutowska A. (2008) *Rodzicielstwo adopcyjne. Wybrane aspekty funkcjonowania rodzin adopcyjnych*, Lublin, Wyd. KUL.
- Kargulowa A. (2004) *O teorii i praktyce poradnictwa. Odmiany poradniczego dyskursu*, Warszawa, Wydawnictwo naukowe PWN.
- Konwencja o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego*, Dz. U. z dnia 17 maja 2000 r.
- Ładyżyński A. (1996) *Poradnictwo w działalności ośrodka adopcyjno-opiekuńczego*, [w:] *Dramaturgia poradnictwa. Materiały VII Ogólnopolskiego Seminarium Naukowego*, pod red. A. Kargulowej, Wrocław 12-13 czerwca 1995, Acta Universitatis Wratislaviensis No 1889, Prace Pedagogiczne, Wrocław, s. 169-180.
- Ładyżyński A. (2009) *Spoleczne i kulturowe uwarunkowania adopcji w Polsce*, Kraków, Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Szymborska A. (1976) *Adopcja*, Warszawa, Instytut Wydawniczy Nasza Księgarnia.
- Szyszkowska-Kłominek W. (1976) *Adopcja a co potem?*, Warszawa, Wydawnictwo Nasza Księgarnia.
- Termińska K. (2008) *Rodzina i Ty. Fenomenologia wiązania*, Warszawa, Eneteia.

Netografia

www.niusy.onet.pl, z dnia 4 stycznia 2005.

http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=69, z dnia 14 września 2012.